

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— „ Na štvrt' roka — — — — 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prälát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám nem sa majú posilať predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dia tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
--	--	--

Internacionálny kongress katolíkov v Zürichu.

Poprední mužovia katolíckych stránok európejských parlamentov 12. a 13. februára vydržovali kongress v Zürichu. Cieľom tohoto kongressu bolo ustálenie modalít, ktorými po vojne prevedené má byť sblíženie sa katolíckych organizácií a vôbec všetkých katolíckych národov v obore politickom, kultúrnom a sociálnom. Ku tomuto cieľu ustanovili aj zvláštnu internacionálnu organizáciu. Hlavnými predmetami z tejto príležitosti prevedeného pojednávania boli nasledovné: *ulavenie smutného stavu válečných zajatcov, vyslobodenie a do ich domoviny zaslanie občianskych internovaných, utvorenie internacionálneho usnesenia sa cieľom prevedenia zákonnej obrany a sociálneho zabezpečenia robotníckej triedy.* Z kongressu jednohlasným uzavretím holdujúci telegramm poslali svätému otcovi Pápežovi. Konečne vyzvali všetky národy katolícke, ktoré v tomto kongresse neboli zastúpené, aby sa pripojily ku tejto internacionálnej akcii katolíckej.

Ktoré katolícke národy Európy zastúpené boli v katolíckom internacionálnom kongresse, posiaľ presne udať nemožno. S oprávnenou chlubosťou ale môžeme udať, že katolíkov Uhorska v tomto internacionálnom kongresse zastupovali: gróf Aladár Zichy, skut. vnútorný tajný radca, krajinský vyslanec, predseda kresťanskej ľudovej strany; dr. Alex. Ernst, hlavný správca Katolíckej ľudovej Jednoty; Karol Huszár, krajinský vyslanec kresťanskej ľud. strany okresu

šárvárskeho; dr. Alexander Giesswein, prälát, krajinský vyslanec strany kresťanských socialistov, a Béla Turi, redaktor katolíckeho deníka «Alkotmány»-u.

Každý nestranné smýšľajúci i z tohoto musí uznať, že kresťanská ľudová strana a Katolícka ľudová Jednota hlavný zástoj brajú nielen v katolíckych pohyboch krajinských, lež vydatne súčasťujú sa i v internacionálnej akcii, ktorej cieľom je — ako sme vyšudali — ulavenie smutného osudu válečných zajatcov, vyslobodenie občianskych internovaných, zákonné zabezpečenie obrany a sociálnych práv triedy robotníckej a sdruzenie všetkých národov katolíckych po vojne ku spoločnej práci na poli politickom, kultúrnom a sociálnom.

Kresťanská ľudová strana a Katolícka ľudová Jednota, tieto za duševné a hmotné blaho katolíkov Uhorska neunavene pracujúce dve ustanovizne krajiny, hľadajú do budúcnosti a ich pridružením sa ku internacionálnej akcii katolíckej, zabezpečiť idú úspechy, aké v záujme katolíkov dosiahly doma a pred celým svetom vydávajú svedectvo o tom, že v Uhorsku žijú opravde viere nezkladne oddaní katolíci, o ktorých málo vedeli posiaľ v cudzozemsku a o ktorých zaslepení nepriatelia boli tej mienky, že sú tvory bez všetkého práva, s ktorými sa dia ľubovôle pohrávať môžu.

Katolícky ľud Uhorska doma a pred celým svetom nemá rozhodnejších obrancov, ako sú mu kresťanská ľudová strana a Katolícka ľudová Jednota! A preto:

Nech žije kresťanská ľudová strana!

Oslobodenie arcikniežata Fridricha od postavenia námestného hlavného veliteľa armády.

Z válečného novinárskeho stánu oznamujú, že jeho cisárske a apoštolské kráľovské veličenstvo vydal nasledovný najvyšší rukopis:

Milý pokrevný pán maršall arciknieža Fridrich!

Odkedy som prevzal hlavné veliteľstvo armády a zvlášte odkedy sa zdržujem v jeho sídle, činnosť Vašej Milosti, čo Môjho námestníka zúžila sa vo veľmi úzke hranice. S vďakou myslím na Vaše zásluhy, ktoré ste si čo hlavný veliteľ armády nadobudli, a oslobodzujem Vás od Môjho zastupovania a prepúšťam Vás k dispozícii Môjho hlavného veliteľstva. S pádu na pád mimoriadne úlohy budem sverovať na Vašu Milosť. Slobodne od každodenných služobných povinností úplne môžete uplatňovať v tomto Vašom zamestnaní svoje válečné zkusenosti a Mnou vysoko váženú svoju silu v prospech Mojej zbranej moci. Vaše úradné sídlo bude vo Viedni. Váš sprievod bude pozostávať z nasledovných osôb: z hlavného adjutanta, z jedného krídelného pobočníka, z jedného osobného adjutanta a z jedného ordinančného dôstojníka.

Baden, 11. februára r. 1917.

Karol, v. r.

Ebedecký okresný notár vyzdvihnutý z úradu.

Hlavný slúžny zlatomoravský Franca *Koncsiszkeho*, okresného notára ebedeckého, pre neriady páchané pri vyplácaní válečnej podpory a pre veľké jeho zneužívania, akých dopúšťal sa pri odporúčaní ku oslobodeniu od vojenčiny, vyzdvihol z úradu. Na veľké zneužívania a svevolné neriady, aké páchal ebedecký okresný notár, vládu upozornil krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany Ján *Bartos* v jeho veľavýznamnej reči, ktorú v krajinskej snemovni 6. februára povedal o volebnom práve na bojištách krvácajúcich hrdinov.

Ján *Bartos* so všetkým právom poukázal na smutné a nebezpečné následky toho, že kým naši vojaci v každom okamžení sú vystavení smrtonosným guľam nepriateľa, s celou oddanosťou bránia vlasť, s nasadením vlastného života zabezpečujú ďalšie jestvovanie a budúcnosť krajiny, zatiaľ doma ostavších členov ich utrápených rodín, verejnej správy také nesvedomité medzítka, ako je i ebedecký okresný notár, sužujú, mučia, zdieľajú a uvalujú do najväčšej biedy. Predchádzanie a opakovanie sa takýchto pádov treba trestať s nemilosrdnou prísnosťou.

Pre hrózný terror, neludské a nespravodlivé pokračovanie ebedeckého okresného notára, po celom okrese už od dlhého času ozývaly sa hlasité ponosy a žaloby. Utrápených ľudí ale nikde nechceli vyslyšať. Posielali ich od jednej vrchnosti ku druhej, ba ešte im aj hodne nagrobili. Ján *Bartos*, ako krajinský vy-

slanec, častejšie navštívil svoj volebný okres. Z jednej takej príležitosti prišli ku nemu ukričtení občania Ebedec a predniesli mu, aké neriady pácha ich okresný notár pri vyplácaní válečnej podpory, že mnohým válečnú podporu odopiera, iným z nej sťahuje, ba rozpovedali aj to, že *Koncsiszky* pri odporúčaní ku oslobodeniu od vojenčiny tiež pácha veľké nezákonnosti a že od oslobodených peniaze žiada a prijíma. Ján *Bartos* všetky tieto žaloby vzal do zápisnice a s dr. *Eliášom Jójártom*, pravotárom Katolíckej ľudovej jednoty, na minisira vnútorných záležitostí zostavil predlohu, v ktorej najprísnejšie zakročenie a vyšetrovanie žiadal proti obžalovanému okresnému notárovi. V obžalobe proti *Koncsiszke*mu z obcí Ebedec a Maholány predchádza 93 pádov najbrutálnejších nezákonností. Vyšetrovanie netrvalo ani celý týždeň a *Koncsiszky*, známy a chýrny pohľadáč pracovnej strany v tomto okrese, vyzdvihnutý musel byť z úradu. Takto treba pokračovať po všetkých krajinách, kde úradné medzítka s ľudom tak zachodia, ako to robil *Koncsiszky*.

Z válečného zasadnutia krajinského zákonodarstva.

Kresťanská ľudová strana v práci.

Zvečnenie pamiatky hrdinov.

Vláda pracovnej strany — aby sa svetu zdalo, že v záujme uznania a odplaty našich hrdinov náklonná je čo-to poduť — krajinskému zákonodarstvu predostrela návrh o zvečnení ich pamiatky. O prevelkých povinnostiach, akými obyvateľstvo krajiny na večné veky zaviazané má byť ku tým, čo za naše náboženstvo, kráľa a vlasť, život a všetko čo mali, obetovali na bojištách, preto aj o zvečnení pamiatky našich hrdinov stanovisko kresťanskej ľudovej strany nasledovnou rečou vysvetlil krajinský vyslanec zlatomoravského okresu

Ján *Bartos*:

Ctená Snemovňa! (Čujme! Čujme!) Vláda zákon chce vyniesť pofažne toho, aby obce a mestá, zodpovedne okolnostiam ich majetnosti, slušnou pamiatkou zvečnili mená všetkých tých hrdinov, čo svoj život obetovali za vlasť. Veľmi prirodzená vec je, že kresťanská ľudová strana, ku ktorej česť mám prislúchať, ani proti cieľu a ani proti forme tohoto návrhu nemôže zdvihnúť žiadnej námietky. Veď tento zákonný návrh necieľi na iné, ako aby peknými slovami vyslovil a do zákonníka vpísal tie vrelé, povdačné, lásky plné city, ktorými všetci povznášame sa ku našim synom a bratom, našu vlasť a naše krby brániacim. (Schvaľovanie z ľavej strany.) Ani proti tomu nerobíme námietku, že vláda už včul, takmer uprostred vojny, drží to na čase, aby zákonodarstvo povdačnosť a uznanie vyslovilo hrdinom vlasť brániacim. Jedinká vec, proti ktorej sa ohradzujeme, je tá, *keby snád týmto zákonným návrhom, patrične zá-*

konom, už zcela splnené malo byť všetko, čím uhorský štát, obyvateľstvo Uhorska, podľžní sú na bojištach hrdinsky bojujúcim, tam nesmierne mnoho trpiacim, krvácajúcim synom svojim.

Ctená Snemovňa! Veľmi pekná, ducha zvláste povznášajúca a oduševňujúceho účinku vec je to, keď zákonodarstvo peknými slovami výrazu dá svojej povďačnosti ku bojujúcim hrdinom, to ale není dost. (Tak je! z lavej.) Na bojištach zmužile bojujúceho vojaka ducha, okrem lásky ku vlasti, prenikajú ešte iné šľachetné city: úzkostlivo myslí na svoju rodinu, na manželku a svoje dietky. (Tak je! Tak je! z lavej.) Medzi úzkostlivým rozmyšľaním jeho ale, zaiste nie na poslednom mieste stojí aj rozmyšľanie o jeho vlastnom osudu, o jeho vlastnej budúcnosti. (Tak je! z lavej.) Čo bude s ním, keď sa ku svojmu riadnemu občianskemu zamestnaniu navráti? Akú odmenu dostane za jeho prinesené veľké obete? Čo bude z neho, keď z hrozných bojov ako zcela zlomený, pokaličený, zmračený a ožobráčený vráti sa do kruhu svojej rodiny?

Prvou a neodpušiteľnou povinnosťou štátu je tieto úzkostlivé myšlienky, aké mučia srdcia, zaň hrdinsky bojujúcich vojakov utíšiť tým istým povedomím, že krajina, za ktorú bojuje, neopustí ani jeho samého, ani jeho rodinu.

Pensia válečných vdov.

Ctená Snemovňa! Už poltrefa roka trvá hrozné kynozhenie ľudských životov. Počet válečných vdov a sirôt je veľmi veľký a zmáha sa každým dňom (Tak je! z lavej.), pri tom ale so stránky vlády posiaľ nebolo vydané ani jedno také nariadenie, ktoré by malo za cieľ dôkladne ulaviť veľkú biedu válečných vdov a sirôt. (Tak je! z lavej.) Válečnú pensiu, patrične stálu podporu týmto do tak smutného osudu upadlým pozostavším, na bojištach zomrelých hrdinov, ešte vždy vyplácajú v tak chatrných obnosoch, že z toho prítomne ani obuv si nevedia kúpiť. K tomu ale tieto malicherné obnosy válečným vdovám a sirotám v najviac pádoch veľmi neskoro vyplácajú; prejdú mesiace, ba roky, kým ich dostanú. (Tak je! Tak je! z lavej.) A že sa to tak stáva, toho príčinu spatrujem vo dvoch veciach. Predovšetkým potrebné by bolo, aby samé stravovacie úrady náhradných bataillonov zaopatřily si na pensiu válečných vdov potažné listy a vysvedčenia, tieto ale prítomne otázočné vdovy a siroty samé musia si zaopatřiti. Druhú príčinu spatrujem v tom, že predstavenstvá obcí tieto listiny, ktoré sú potrebné ku vykázaniu válečných pensii, len veľmi neskoro, po opätovnom požiadaní, častejšom upomínaní posielajú stravovacím úradom náhradných bataillonov. (Tak je! z lavej.) Na veľa tisíc je takých, čo po padnutí na bojišti udržiavateľa rodiny až o dva roky dostali ich pensiu.

Potažne tohoto osmelujem sa predostreť niekoľko zcela hodnoverných pádov. (Čujme! Čujme!)

Ján *Horváth*, landšt. 2. honv. pluku, zomrel 22. augusta 1915., jeho rodina len 29. novembra 1916., teda po 15 mesiacoch dostala pensiu.

Michal *Torniczky*, landšt. jager cis. a král. 24. jägerského bataillonu, padol 21. augusta 1915., pensiu poňom vyplatili 30. novembra 1916., teda tiež po 15 mesiacoch.

Pavel *Poplál*, landšt. 30. landšt. pešieho pluku, 28. mája 1915. zomrel hrdinskou smrťou, jeho rodina dostala pensiu 4. decembra 1916., teda po 16 mesiacoch.

Šebastian *Török*, honvéd 13. honv. pluku, hrdinskou smrťou zomrel 28. dec. 1914., jeho rodina dostala pensiu 8. dec. 1916., teda po 23 mesiacoch.

Michal *Tarka*, honvéd 29. honv. peš. pluku, padol 19. decembra 1914., jeho rodina dostala pensiu 18. decembra 1916., práve po dvoch rokoch.

Štefan *Csörögi*, honvéd 29. peš. honv. pluku, padol 23. novembra 1914., jeho rodina dostala pensiu 9. decembra 1916., teda po 24 mesiacoch.

Leonhard *Hackl*, honvéd landšt. 1. peš. honvédského pluku, zomrel 8. mája 1916. Notár obce Vecsés rodine zomrelého, zo štyroch členov pozostávajúcej, po jednom mesiaci odobral válečnú podporu a manželke Leonharda Hackla vyhrážal sa exekúciou, jestli jedného mesiaca válečnú podporu zpät nevráti, kdežto dla zákona po odumretí udržiavateľa, rodina ešte cez pol roka mala dostávať válečnú podporu. O pensiu pre rodinu ale podujali kroky len pred jedným mesiacom.

Ctená Snemovňa! O zaopatřenie válečných vdov a sirôt u nás veru nestarajú sa s náležitou rýchlosťou. V kruhoch chudobnejšieho obyvateľstva rodiny padlých alebo zmizlých hrdinov nevládu zápasit s ťažkosťami terajšieho života, bez toho, žeby neboly prinútené okúsiť biedu; polozenie najviacerých takých osirotených rodín je čo možno najsmutnejšie. Vláda o to sa má starať, aby rýchla, stála, dostatočné vyžitie zabezpečujúca pomoc válečných vdov a sirôt, patrične ich pensia, čím skôr usporiadaná bola. Týmto anomaliám čo možno najrýchlejšie má byť odpomožené. Zakiaľ nevieme dať väčšiu pensiu rodinám na bojišti padlých a zmizlých hrdinov, treba im i naďalej riadnu válečnú podporu dávať.

Ctená Snemovňa! Arciknieža Jozef, najšľachetnejší muž z našich válečných veliteľov, dušu a srdce hlboko dojímajúce slová do almanachu novinárov vpísal o hrdinoch Uhorska, o tých hrdinoch, ktorí na planinách haličských, medzi srbskými vrchami, v močiaroch Rusko-Poľska, v Karpátoch, na Doberdove, na Krne, na korutánskych, večným sňahom pokrytých bralách, na nebetých vrchoch Albánska a najnovšie v sňahových vrchoch Rumunska, neraz pod jeho velením, pred jeho očami, jedno za druhým prevádzali opravde titánske skutky hrdinstva.

Ku týmto — mieni arciknieža Jozef, pôvodca toho článku — doma ostavším členom ich rodiny, viaže nás tá svätá povinnosť, aby o ich vdovy a siroty náležite bolo postarané. Mnohí sú — píše od slova do slova — ktorí, zakiaľ krv tiekla, bohatli, ktorí ich majetnosť vojnou zmnohonásobnili. Nech aj títo donesú aspoň šľachetnú a opravde vlasteneckú obeť. Aspoň

jednu čiastku toho, čo na vojne zarobili, nech dajú tým, čo životom platili, život svoj obetovali a ich vdovy a siroty nechali v najväčšej biede. Keby ľudia válečného verejného života hospodárskeho z ich milióny obnášajúceho zárobku len 10 %-tov obrátili ku podporovaniu válečných vdov a sirôt, vtedy z radov, poostalých v ohromnom množstve, vytiahla by bieda a núdza, ktoré v ohromnej sile zapelešili sa tam v prázdnych skryňach malých izieb a komoriek! Daromná a predaromná je celá nádej ku tomu, že títo premanohí pred kričiacou biedou otvorili ich srdcia a peňažné toboľky. Keď to posiaľ neurobili, neurobia to ani napozatým. Dobrovoľné podporovanie válečných ubiedených od týchto živlov očakávať možno len v malých, nepatrných, milostive udeľovaných darkoch. (Tak je! z ľavej.)

Už ale, ctená Snemovňa! válečným vdovám a sirotám milostive udelenými omrvinkami, kde tu predhodnými 10—20 korunami, dobročinnosťou koncertov a bazárov, niekoľko korún obnášajúcimi nadplatkami pomôcť nemožno. Jestli dobrovoľnými milodarmi značné úspechy dosiahnuť nemožno, nech vláda použije jej verejnú moc a s pomocou tejto nech zadováži potrebné obnosy. Nech vláda zodpovedné dane vyhodí na nových veľkostatkárov, ktorým by ešte aj vtedy dosť ostalo, keby z toho, čo počas tejto krvavej vojny zarobili, aspoň 50 percentov ku rôznym válečným cieľom vyplatili do štátnych pokladníc. (Pokračovanie nasleduje.)

Udalosti svetovej vojny.

O udalostiach svetovej vojny podávame nasledovne najnovšie úradné zprávy:

Východné bojište. *Front generálmaršalla bavorského kniežata Leopolda:* Pozdĺž železničnej čiary, vedúcej z Kovelu ku Lucku, jedno naše slediace oddelenie prepadlo jednu ruskú poľnú stráž a vrátilo sa so 41 zajatými. Odtiaľto na juhozápad pri Kisieline naše útočivé čaty z ruských posícií priviezly 30 zajatých a 1 strojovú pušku. Od železničnej čiary vedúcej zo Zložova ku Tarnopolu na sever naše dobre rozvážené a šikovne prevedené podujatie v úplnej miere sa vydarilo. Po krátkej pálbe naše útočivé čaty v hĺbke asi 100 metrov vtrhly do čiar Rusov, zo 6 dôstojníkov a 275 mužov pozostávajúcu stráž zajaly a za 5 hodín držali ju v zákopách nepriateľa. Medzi tým sappeurom podarilo sa rozválať rozsiahle mínové járky a neškodnými urobiť nabitú mínovú chodbu, ktoré viedly pod naše posícié.

Armády generálmaršalla Mackensena: Pozdĺž Putny zajali sme jednu ruskú stráž, pozdĺž Seretu ale odrazili sme útok viac stotín. Prístav Galacu a jeho z vojenského ohľadu dôležité diela sme účinne bombardovali.

Macedonský front: V zákrute Černy po silnej delostreleckej príprave nepriateľ sa pokúsil zpätzadovážiť posíciu, ktorú sme mu vyrvali, ale pálbou našich strojových pušiek a prístrojov na hádzanie mín sme ho

odohnali. — Na ostatných frontoch bola časom slabá delostrelba.

Rumunský front: Okolo Mahmudie na oboch brehoch ramena sv. Juraja medzi strážami bola slabá vzájomná palba. Pri Tulcei slabou delostrelbou rozprášili sme nepriateľskú čatu na druhom brehu.

Front generálobersta arcikniežata Jozefa: V odseku Mesticanesci naše čaty vydobily novšie úspechy. Viac posícií Rusov sme útokom dobili a voči prudkým protiútokom podržali. Počet zajatých zvýšil sa na 23 dôstojníkov a 1200 mužov, korist na 3 kanóny, 12 strojových pušiek a 6 strojov na hádzanie mín.

Západné bojište proti Francúzom a angličanom. *Armády dediča bavorského trónu Rupprechta:* Na severnom brehu Ancre nepriateľ po veľmi prudkej delostreleckej príprave a hodením do boja značných peších vojsk, pokračoval v svojich útokoch. Predpoludním dva razy útočil od Serre na juh. Obidva útoky v boji z blízka sme odrazili, tie čaty ale, ktoré sa pred frontom uslašily, bodákom sme zahnali. Od Ancre na sever a od rieky na juh spozorovali sme, že nepriateľ ďalšie posily pripravil do hotovosti a tieto naše delostrelectvo vzalo pod účinnú palbu.

Armády dediča nemeckého trónu: Naše výskumné výpady v zákrute St. Mihielu a na západnom úbočí Vogézov byly výsledné.

Talianske bojište: *Útok našich čiat pri Gorici.* Z Lugana oznamujú: Dľa zpráv talianskych časopisov útok rakúsko-uhorských čiat pri Gorici dňa 9. a 10. februára bol neuveriteľne prudký. Prv, než sa vybrané oddelenia pechoty pribraly ku prudkému útoku, delostrelectvo zaplavilo talianske posícié dáždom nábojov, takže Taliani boli prinútení cúvnuť.

Turecké bojište proti Angličanom. Anglické čaty v Mezopotámii prudké boje vedú o zaujatie Kutelamary a Bagdadu. Všetky ich útoky ale posiaľ zmarily sa na hrdinskosti tureckých čiat.

Zprísnená vojna na mori.

Rozkaz nemeckého cisára podmorským loďam.

Úradný časopis nemeckého námorníctva prináša nasledovný rozkaz cisára Vilhelma:

Môjmu námorníctvu! V boji, ktorý stojí na prahu, Môjmu námorníctvu uchádza sa úloha, aby anglický válečný prostriedok vyhladovania, ktorým náš najzafatejší a najhúževnatejší nepriateľ chce premôcť nemecký ľud, obrátilo proti nemu a proti jeho spojencom na taký spôsob, aby každým k službe stojacim prostriedkom prekazilo jeho morský obchod. V tejto veci podmorské lode stoja v prvom rade. Očakávam, že táto múdrou predvídanosťou technicky neprevyšiteľne vyvinutá, na výkonoschopnú a k výkonu ochotnú činnosť opierajúca sa zbraň za spoluúčinkovania so všetkými ostatnými bojovnými prostriedkami námorníctva a preniknutá duchom, ktorý túto zbraň behom celej vojny urobil schopnou ku skvelým skutkom, zlomí válečné úmysly našich nepriateľov.

Vilhelm.

Výsledok bezohľadného boja podmorskými loďami.

Berlin, 16. februára. Dľa časopisu «Achtuhrblatt» od počiatku zprísneného boja podmorskými loďami podmorské lode potopily 102 lodí so súhrnným obsahom 238.964 tún, medzi nimi 59 anglických parníkov s obsahom 174.000 tún. Mimo toho potopily ešte 39 lodí, medzi nimi bolo 24 anglických.

Wilson za zpäťvedenie dobrého pomeru s Nemeckom?

Viedeň, 16. febr. V dobre informovaných kruhoch kolujú chýry, že Wilson zčiasťky indirektne, zčiasťky

Keď sme s touto prácou hotoví, vtedy z vody, z hlíny, z haseného vápna a z trochu sadzí narobíme si v nejakej nádobke miešaniu, ktorou pomocou štetky zatreme očistený peň a hrubšie haluzy stromu.

Takýmto pokračovaním predídeme aj tomu, aby kôra stromu miestami zamrzla, čo sa zvlášte vtedy zvyklo stať, keď v zime za teplým, snečným dňom nasleduje mrazivá noc. V takýto čas na južnej strane stromu kôra miestami zvykla zamrznuť, od čoho strom potom často aj vyhynie.

Veľmi mnoho škody zvykli narobiť v zime na ovocných stromoch aj poľní zajaci, bo zhryzú kôru mladých a starých stromov, čím prekazia riadne živenie sa stromu.

Muníciu vezú do našich posádí.

direktne urobí pokus, aby zpäť uviedol dobrý pomer, ktorý bol dosiaľ medzi Spojenými Štátmi a Nemeckom. V pomere Rakúsko-Uhorska a Spojených Štátov zmeny sa nestalo.

Opatrovanie ovocných stromov v zime.

Vieme dobre, že cez zimu veľmi mnoho škodlivého hmyzu skrýva sa v puklinách stromovej kôry. Aby sme tento škodlivý hmyz zničili, tým cieľom kôru stromov cez zimu železnou škrabačkou alebo drôtenou kefou opatrne očistíme. Lenže s týmito nástrojmi musíme veľmi obozretne zachádzať, aby sme kôru neranili. Nikdy nesmieme s nimi pracovať križom pňa stromu, ale len pozdĺž.

Jestli zajaci len s jedného boku stromu obhryzú kôru, v tom páde kraje rany ostrým nožíkom vyhladíme, ranu zatreme tekutým, ale studeným štepárskym voskom a rana kôry zacelie. Jestli zajacom vyhryzená rana ťahá sa celkom okolo pňa stromu, vtedy už nemožno pomáhať.

Potrebné je tedy, aby sme ovocné stromy chránili pred zajacmi.

Mnohí hovoria, že keď peň stromov zatreme miešaninou, pozostávajúcou z hlíny, kravského lajna, zvieracej krvi, lichvacej žľe a zo sadzí z komína, v tomto páde vraj zajaci nebantujú kôru stromov, bo im je zápach a chuť spomenutej miešaniny veľmi ošklivá. Lenže tento spôsob obrany proti zajacom není celkom spoľahlivý. Probovali pne obväzovať slamou, povriessami,

ale zajaci aj túto slamu prehryzú a predsa sa dostanú ku kôre stromu. Práve takto pochodili zahradníci aj s pletivom, zhotoveným z vrbových prútkov.

Ale pred niekoľkými rokmi na Dolnej zemi poobväzovali svoje stromy pletivom zhotoveným zo šašiny. A toto malo výsledok nad očakávanie, bo šašina poreže pysk zajaca, následkom čoho malý škodca už pri prvom zahryznutí tak pochodí, že mu od ďalšieho obhrýzania stromku odpadne vôla.

CHYRNÍK.

Jeho veličenstvo kráľ Karol — pruský generálmaršall, cisár Vilhelm — generáladmirál. Nemecký cisár Vilhelm jeho veličenstvo kráľa Karola vymenoval za pruského generálmaršalla a z príležitosti svojho pobytu vo Viedni odovzdal mu pálicu maršalla. Cisár a kráľ Karol nemeckého cisára Vilhelma vymenoval za generáladmirála cis. a kráľ. námorníctva.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený pán biskup spišský dr. Alex. Párvy v bežiacom školskom roku ku spomoženiu chovancov kapitulskej učiteľskej pripravovne obetoval 2000 korún. Z tohoto obnosu podporu dostali: Robert Bohuczky IV. ročný 150 kor., Franc Laufik IV. r. 150, Ondrej Jakubik III. r. 250, Franc Schneider III. r. 200, Franc Fábíán II. r. 250, Jozef Klapács II. r. 100, Imrich Kubovesik II. r. 200, Štefan Letosesák I. r. 250, Ján Sefčík I. r. 100, Ján Tholt I. r. 250 a Ladislav Zsolnay I. r. 130 korún. — Z majetku pomocného spolku dostali: Štefan Bezeredy III. r. 200, Julius Kologyei III. r. 100, Ondrej Pitonyák II. r. 150, Karol Polyák II. r. 150, Georg Juris I. r. 100, Štefan Némedy I. r. 150, Georg Svidrony I. r. 150 a Ján Hurrai III. r. 50 korún. Úroky Vilčekovej základiny (100 kor.) dostal Vilhelm Remisovszky I. r. V bežiacom školskom roku teda chovanci kapitulskej r.-kat. učiteľskej pripravovne dostali podpory 3180 korún. Z pozostalosti nebohého spišského kanonika Lad. Popovicha pomocný spolok učiteľskej pripravovne dostal 1035 korún. — V predošlom roku k biskupskej kancelárii došlo z celej diecési milodarov: na ciele missijné 6790 a pre spolok kat. tlače 2700 korún. — Minister náboženstva a výučby vyslovil svoje vďaky spišskému veľprepoštovi Ferdinandovi Fertsekovi za základinu 20.000 kor., ktorú složil k spomoženiu žiakov levočského katolíckeho hlavného gymnásia.

Osvietený pán biskup košický dr. August Fischer-Colbrie v svojom najnovšom obežnom liste vyzval kňazov, aby napomínali veriacich k sporeniu s potravnými článkami.

Osvietený pán biskup nitriansky za oškodených Sedmohradska. Nitriansky biskup gróf Vilhelm Batthány v svojej diecési zariadil zbierku pre sedmohradských obyvateľov oškodených rumunským vtrhnutím, zvlášte ale v záujme trpiacich sedmohradských detí, ktorá zbierka priniesla 4143. korún.

Z biskupstva rožňavského. Rožňavský osvietený pán biskup Ludvik Balás v svojom prvom tohoročnom obežnom liste nariaduje utvorenie oltárneho spolku po celej diecési. Za predsedu diecéšanského oltár. spolku vymenovaný je kanonik Štefan Dittel a za tajomníka biskupský sekretár dr. Julius Privitzky. V rožňavskej diecési tlačovonedelná zbierka na podporu katolíckej tlače priniesla 3510 korún.

Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky? Jeho Eminencia kardinál knieža primas dr. Ján Csernoch krajinskému spolku katolíckych spisovateľov a novinárov daroval 5000 a krajinskému dielu detskej ochrany kresťanskej lásky 1000 korún. — V Pánu zosnulý vesprimský biskup-kardinál, bar. Karol Hornig pred svojou smrťou na kostol vystavil sa majúci v Balatonfürede obetoval 10.000 korún. — Ostrihomský prälát-kanonik Julius Machovich pre ostrihomský katolícky kruh složil základinu 20.000 korún.

Kniežatský podporovateľ katolíckej tlače. Na sedmohradskom bojišti hrdinskou smrťou zomrelý bavorský knieža Henrik v svojom testamente na ciele mníchovskej katolíckej tlače poručil 40.000 mariek. Utešený to príklad, bárs by ho nasledoval každý katolík, ktorý je vstave dačo obetovať.

Smrť. Ján Budatinszky, titulárny kanonik, pensionovaný dekan-farár lazovský, v 89. roku svojho života v Nitre zomrel. Zosnulý, ktorý vo vinici Pána účinkoval za 60 rokov, bol najstarším kňazom nitrianskej diecési.

Obmedzenie poštovej premávky. Poštové úrady od 13. februára pre ťažkosti, ktoré nastaly v premávke, prijímajú len vojenské zásielky, balíky obsahujúce vojenské vystrojenie, zdravotnícky, poštový, telografový a telefonový materiál, od porta slobodné balíky štátnych úradov, odmlad (droždie) a peniaze obsahujúce zásielky a na vidieku aj balíky, v ktorých sú potravné články. Vidiecke poštové úrady balíky iného obsahu smú prijať len také, ktoré netreba previezť cez Budapešť, ale tiež len v istom ustálenom kruhu premávky. Toto obmedzenie vzťahuje sa i na premávku s Austriou a Bosnou a Hercegovinou, ale na premávku s ostatnými štátmi zahraničia sa nevzťahuje. Premávka balíkov pre válečných zajatcov a ku poľným poštám ostane nezmenená.

Vojenská kommissia v meste Zvolene. Vo Zvolene minule byly dve vojenské kommissie, ktoré ustálily, že v meste možno umiestniť jednu alebo dve náhradné batterie vrchového delostrelectva, prípadne jednu jágerskú náhradnú kompániu.

Záležitosť kěžmarskej nemocnice. Na tú verejnú nemocnicu, ktorú mienia vystaviť v Kěžmarku, majú teraz 266.754 korún. Mesto Lubica je tiež hotové i hmotnými obetami napomáhať túto vznešenú karitatívnu snahu, lež žiada, aby nemocnica bola vystavená medzi Kěžmarkom a Lubicou.

Tridsattisíc korún poručil na špitál. Na tú nemocnicu, ktorú majú vystaviť v Kěžmarku, nedávno zosnulý kěžmarský občan Viktor Koromzay poručil 30.000 korún.

Smrť hrdinov. Barón Ludvík Lichtenberg, hrdinský komandant 32. táborského jagerského battallionu, po krvavej bitke pri obci Horodysee v prostredí augusta ťažko ochorel na bojišti, odviezli ho do viedenskej vojenskej nemocnice, kde počiatkom januára zomrel. Nebohý hrdina narodil sa roku 1869. v meste Ragusa v Dalmácii. Na čelo našich hrdinských jágrov dostal sa v jaseňi roku 1914. Účasť bral v karpátskych bojoch v obrane priesmyku Verecke, ako aj v bojoch pri haličskej rieke Strype. Celý rad kráľovských vyznačení zdobil prsia podplukovníka baróna Lichtenberga. Na uznanie svojho hrdinského chovania sa dostal železný korunný rád tretej triedy, vojenský záslužný kríž tretej triedy, vojenskú záslužnú medailu, konečne pruský žel. kríž druhej triedy. Jágri smútia za ním, ako za svojim dobrým otcom a neohrozeným vodcom. — Imrich Holló, nitriansky r.-kat. učiteľ, dobrovoľník-firer 12. peš. pluku, na severnom bojišti v obrane vlasti bol ranený, vyzdravej síce zo svojich rán, lež následkom choroby, nadobudutej počas válečnej služby, po krátkom trápení a pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich 29. decembra zomrel v 20 roku života svojho.

Hrdinský zástavník koš. 9. honv. peš. pluku. Zástavník, lekársky chovanec Pavel Bizaha na pomocnom mieste 9. honv. peš. pluku konal válečnú službu. V októbri minulého roku hlásil sa ale dobrovoľne na front, kde sa zvláštne vyznačil svojou smelosťou a hrdinskosťou. Prv vyznačili ho s bronzovou a potom so striebornou medaillou hrdinskosti druhej triedy, neskôršie ako komandant jednej vážnej patrole stal sa účastným pochvalného uznania so strany veliteľa armády, v tieto dni ale vyznačený bol s medaillou hrdinskosti prvej triedy. Hrdinský zástavník v decembrových bojoch bol ranený a teraz sa lieči v nemocnici.

Vojenské vyznačenia. Jeho veličenstvo kráľ Francovi Jankovichovi, plukovníkovi 9. honv. pešieho pluku, veliteľovi jedného honv. peš. pluku, udelil vojenský záslužný kríž tretej triedy s válečnou ozdobou a Tomášovi Darvasovi, kapitánovi 9. honv. peš. pluku, železný korunný rád tretej triedy s válečnou ozdobou. Ladislav Juhász, podplukovník 9. honv. pešieho pluku, dočasný veliteľ jedného honv. peš. pluku, na uznanie svojho hrdinského chovania sa pred nepriateľom dostal «Signum Laudis». Jeho veličenstvo kráľ nariadil, aby Alexandrovi Kristóffovi, nadporučíkovi 67. pešieho pluku, na vedomie bolo dané najvyššie pochvalné uznanie, taktiež aj Levovi Gellértovi, res. poručíkovi 67. peš. pluku, ako i Oskárovi Prepeliczaymu, res. nadporučíkovi 85. pešieho pluku. Spišsko podhradský roďák Elek Mozer, kapitán 21. peš. pluku, od jeho veličenstva kráľa dostal železný korunný rád tretej triedy s válečnou ozdobou.

Americkí Uhri za válečné vdovy a siroty. Naši uhorskí bratia z Ameriky poslali 52.000 korún ako vianočný dar k spomoženiu vdov a sirôt padlých uhorských hrdinov.

V Hrišovciach (Spis) k rim.-kat. ľudovej škole za učiteľku vyvolili Mariu Galló.

Vyznačení spišskí vojaci 67. pešieho pluku. Za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom vyznačení boli: strážmajster Vilhelm Dubéczy z Mateoviec dostal striebornú medailu hrdinskosti prvej triedy, firer Ludvík Kielár z Vyš. Ružbachov, kaprál Ján Philippi z Mühlentbachu a Ladislav Simon z Podolínea dostali striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy.

K utvoreniu liečivých ústavov, ako čujeme, kráľ. uh. invalidný úrad najnovšie kúpil spiško-novovesské kúpele (Iglófüred) a lučivňanské kúpele (Lucsivnafürdő). Kúpiť má i Krompachorovskú turistickú domoveň vo Felkej, o Virágvölgy, prislúchajúcom mestu Poprádu, pojednávania ešte nie sú dokončené. Aj pri Gelnici ležiaci Thurzófüred obzrel si invalidný úrad.

«Vápno» Leva Friedmanna. Z Prešova oznamujú: Prešovský kupec Lev Friedmann dal v Prešove na železnicu vápno, ktoré malo ísť do halič. Mušiny. Polícii bola ale zásielka podozrivá a otvorila vreco. Vtedy vysvitlo, že na 15 centimetrov bolo síce vo vreciach vápno, lež pod ním našli múku, fazulu a ryžu. Zásielku zhabala polícia a proti Friedmannovi zaviedli trestné pojednávanie.

Došli zamenení invalidi. Z Talianska v minulé dni došlo 250 uhorských a rakúskych zamenených zajatých invalidov.

Prestalo 1430 novín v Nemecku. Následkom vojny v Nemecku prestalo vychodiť 1430 novín a časopisov. Pred vojnou v Nemecku vychádzalo asi 13.000 novín a časopisov.

Oheň. V Spišskej Belej 19. januára zhorela jedna stodola.

Januárové počasie vo Spiši okolo Vys. Tatier. Nový snáh, ktorý napadol v novoročnú noc, roztopil sa síce o niekoľko dní, hneď prišiel ale zase nový, ktorý už ostal, ba ho ešte pribudlo. Povetrie bolo v prvom týždni ešte teplé, druhý týždeň ale, najviac pri jasnej oblohe, zrazu stal sa zimnejším a od vtedy panuje stála, často ostrá zima. 21. januára ráno ukázal teplomer 22 stupňov zimy, 22. a 23. januára 20 stupňov. 5. a 6. febr. bolo 18 stupňov zimy.

Listy z bojišta.

Spišsko-richvaldský gazda Michal Duda Vojtkov v svojej 15. jan. datovanej karotke píše svojmu duchovnému: Kalendár «Posol Sv. Gabriela», «Hlasy z katolíckych missii», «Buditeľa katolíckeho ľudu», «Kreštana» a sošit Katol. Ľud. Jednoty som dostal. Veľmi ma teší všetko, aspoň mám čo čítať. Veľmi som sa rozveselil, keď som všetko poobzeral a počal čítať, veľmi ma tešilo. Ďakujem! Pán Boh zaplať! Dnes posielam im z môjho vojenského lénungu po táborskej pošte päť korún: štyri koruny na nášho obľúbeného «Kreštana» a jednu korunu za ten kalendár. Srdečne pozdravujem richvaldskú organizáciu Katolíckej Ľudovej Jednoty a všetkých známych. S úctou ostávam ich verný farník. Maria pomáhaj!

Spišsko-richvaldský rychtár Šebastian Nedoroščík v 16. jan. datovanej karotke medzi iným píše svojmu duchovnému: Kalendár Katolíckej Ludovej Jednoty som dostal aj «Krestana». V tom som sa bars rozveselil, lebo mám teraz čo čítať.

*

Jozef Plavčan, kaprál, rodák zo šariš. obce Kriváň, spišsko-richvaldskému duchovnému 12. januára píše: Ruženec, ktorý mi poslali, som dostal aj «Hlasy z katolíckych missii». Čítanie, ktoré mi ráčia posielat, nie-

len ja čítam, ale aj iní prichádzajú ku mne, berú a čítajú, na niektoré miesta i domov berú tí, čo idú na urlaub, kde také noviny nechodia, čo o nich neznajú.

Odkazy redakcie.

P. J. R.: Dlhujete od I. júla 1913. Prosíme o bezodkladné usporiadanie tejto záležitosti. — P. D. J.: Dopisničku v záležitosti vašeho milého synka doručili sme Katolíckej Ludovej Jednote.

**Svrblavosť
svrab,
hostec,
nemoce kože,
staré rany**

Bořovičková masť.

stotné lieči zákonom chránený prostriedok Nešpiní a je zcela bez zápachu. Má veľký účinný účinok. Veľký léglík 5 korún, rodinný léglík 9 korún, s úpravou upotrebenia. Doraba:

Alexander Gerö, lekárnik Nagykörös 40.

53 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosy.

Nikto nikdy nemal lepšej kosy, ako je naša

Nesľubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivú oštrú zlatú kosu, za ktorú nás požeňovať bude. Tieto kosy už od 53 rokov rozposielame najväčším pántvam a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosu a nesodpovedne zameníme zdarma. — Cena jednej «Bazilika zlatoj kosy» s poštovou dobierkou:

	70	75	80	85	90	95	100	110 cm.
Cena 1 kosy	3.80	3.40	3.50	3.60	3.70	3.80	3.90	4.— kor.

1 kusa karborundum osielky medzi jestvu úcimi najlepšej, cena 1.10 korún. Sberateľom kôs ku zvláštnemu povýšenniu: Pri každej kúpe 10 kusov, 1 kus posielame zdarma. Pri kúpe 5 kusov alebo pri inom poštom objednaní vo výške 20 korún, poštové porto my platíme. Niže tohoto obnosu, 1.5 korún obnášajúce poštové porto platí kupec. K odporúčaní je čím skoršej objednať si kosy, bo pozdejšie sotva budú k dostaniu. Obrázkový náš cenník na žiadosť pošleme zdarma. K dosaniu u: **Jozef Marosi a Syna Esztergom, 15.** číslo. 58-r. čná osada na kosy a veľký obchodný dom.

Válečné náručné hodinky

presne regulované a vyprobované

Niklové alebo oceľové K 25, 30. S rádium svietiacim číselníkom K 30, 35, 40. Strieborné náručné hodinky K 50, 60, 14 kar. zlaté náručné hodinky K 130, 160. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámna povolená alebo návrat peňazí.

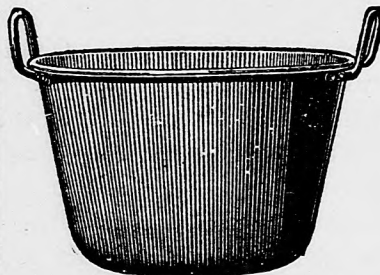
Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad
cis. a král. dvorný zásielca Brúx číslo 1546 (Čechy). Hlavný cenník zdarma a franko.

Dobré nástroje k holeniu a strihaniu vlasov.

1a. Britvy zo striebornej ocele K 4, 5, 6. Zabezpečujúce nástroje k holeniu niklované K 4, 5. «Perlekt» známky so 6 i ožmi K 16, 22. Dvojitého rezu nahradené nože tucet po kor. 5, 6. 1a. nástroj k strihaniu vlasov K 12, 15. Zámna povolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazí. Zasielca cis. a král. dvorný zásielca
Hanns Konrad
vývozný a tovar zasielajúci dom Brúx číslo 1547 (Čechy) Hlavný cenník zdarma a franko.

Nehrdzateľný ocelový kotál

takej trvácnosti, ako kotál mođený, ba má väčšie prednosti, ako tento, bo čo do stálosti a pevného vyhotovenia vydrží každú konkurenciu.

Priemer v centim.	Prázd.obsah v litroch	Váha v. kilogr.
40	35	5
44	40	6
48	50	7
52	55	9
56	65	10
62	80	13
68	100	14

Cena 3.20 kor. po kgr.

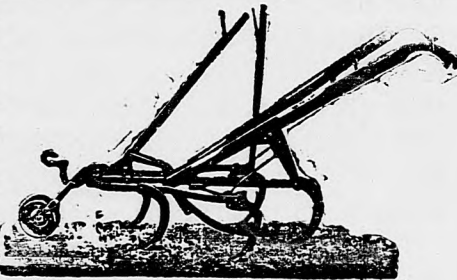
K objednaníu: u **Pavel Sohr** obvodu oceľového tovaru **Somogyszil.**

Zásielky s poštovou dobierkou, pri objednaní od každého kusa treba poslat 5 korún závdavku. Cieľunajprimeranejšie je objednávky prevádzať na poštovej poukázke. Objednávateľ presne a zreteľne vypísať má meno, udat bydlu, o. poštu a železničnú stanicu.

Lahký lež pevný oceľový pluh s truhlicou vo váhe 70 kgr. 115 korún. «Junos» americká

koňská motyka a surňačka prevádza prácu 5—6 cen imetrov 135 korún. Zvlášte dobrá že ezna brána 2 dielna 42 kgr. 70 kor. 3 dielna 62 kgr 10 kor. Raďte si pýtať cenník a úpravu upotrebenia.

K dostaniu u:

Jozef Marosi a Syna

veľký vývozný dom kôs a železného tovaru Esztergom 15.

Oznamy prijíma administrácia

„Krest'an“-a

Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28